

แนวทางการนำมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ สู่การปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ศิริลักษณ์ มีมาก

ผู้ศึกษาได้ประมวลข้อมูล สารของแนวคิด กฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนและมาตรการที่สำคัญด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนการนำมาตรการไปสู่การปฏิบัติ เพื่อศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนวทางการนำมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

แนวทางการนำมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ สู่การปฏิบัติ

๑) ประเด็นสำคัญตามมาตรการที่มีผลต่อการกำหนดแนวทางและการขับเคลื่อน

๑.๑ วัตถุประสงค์ของมาตรการ เพื่อขับเคลื่อนมาตรการภายใต้ระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ อย่างเป็นระบบ บูรณาการการทำงานด้านผู้สูงอายุทั่วประเทศ ทั้งระดับนโยบาย หน่วยงาน และพื้นที่ รวมทั้งติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามมาตรการภายใต้ระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ อย่างเป็นระบบ

จากวัตถุประสงค์ของมาตรการข้างต้น จะเห็นได้ว่า การนำมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ สู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีประเด็นที่เป็นสาระที่จะต้องมุ่งเน้นในถ่ายทอดให้เกิดความชัดเจน ได้แก่ การขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ บูรณาการการทำงานทุกระดับ การติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะต้องออกแบบกรอบแนวทางการขับเคลื่อนให้เกิดการบูรณาการตั้งแต่เป้าหมายร่วม กลไกการขับเคลื่อนติดตาม การกำหนดบทบาทหน้าที่ของกลไกในทุกระดับ โครงสร้างการบริหารแผนและกลไกที่มีระบบสนับสนุน ระบบบริหารจัดการเพื่อการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงและเป็นระบบ

๑.๒ เป้าหมายร่วม ผู้สูงอายุเป็นพลพลพลัง (Active Ageing) ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งเป้าหมายร่วม Active Ageing มี ๓ องค์ประกอบ คือ Healthy , Security and Participation ซึ่งมีความเห็นว่า **จะต้องมีการกำหนดการวัดเป้าหมายร่วม** และถ่ายทอดการวัด ๓ องค์ประกอบสู่การเชื่อมโยงตัวชี้วัดในทุกมาตรการย่อยได้อย่างเป็นระบบ

๑.๓ การขับเคลื่อนมาตรการระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ ต้องขับเคลื่อนบนฐานแนวคิดและหลักการที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนให้การขับเคลื่อนบรรลุผล ได้แก่ การมีส่วนร่วม การใช้ชุมชนเป็นฐาน และประชาสังคม การสื่อสาร และการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน

๑.๔ การนำ “มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ” สู่การเชื่อมโยงในการจัดทำแผน งบประมาณประจำปี ใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดเป้าหมายแผนงบประมาณตั้งแต่ระดับแผนงบประมาณ บูรณาการระดับชาติ อาทิแผนพัฒนาคนตลอดช่วงวัย แผนบูรณาการเสมอภาครองรับสังคมผู้สูงอายุ และรวมทั้งการจัดทำแผนงบประมาณระดับหน่วยงาน ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการทำงาน บูรณาการถ่ายทอดสู่แผนที่มิงงบประมาณทุกระดับ

๒) การนำมาตรการสู่การปฏิบัติ

ผู้ศึกษาได้ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จึงขอเสนอกรอบแนวทางการขับเคลื่อนมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การขับเคลื่อนมาตรการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้และเกิดผลสัมฤทธิ์ดังนี้

๒.๑) การสร้างการรับรู้และความเข้าใจ “มาตรการ” กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและพื้นที่

การนำมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุสู่การปฏิบัติ สิ่งสำคัญประการแรกที่ต้องดำเนินการ คือ การสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจมาตรการ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายร่วม มาตรการหลัก มาตรการย่อย จุดเน้นของมาตรการ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแต่ละมาตรการ กลไกขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลมาตรการฯ โดย คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) และคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายรองรับสังคมผู้สูงอายุ มีหน้าที่ทำให้ความชัดเจน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายร่วมของมาตรการ โดยการกำหนดกรอบแนวทางการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุสู่การปฏิบัติ ให้หน่วยงานหลัก หน่วยงานร่วม และกลไกขับเคลื่อน สามารถนำไปถ่ายทอดสู่การทำแผนปฏิบัติการได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรการนี้

หลังจากขั้นตอนแรกที่ได้มีการทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ ตั้งแต่วัตถุประสงค์ เป้าหมายร่วม สาระของมาตรการที่ตอบสนองสถานการณ์ภาพรวมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีประเด็นท้าทายหลายประการที่ต้องเร่งดำเนินการ ความสอดคล้องของมาตรการกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ กฎหมาย แผนระดับต่าง ๆ ทั้งของต่างประเทศและระดับประเทศที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างไร กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะเจ้าภาพหลักในภาพรวมของการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุสู่การปฏิบัติ ก็ต้องประชาสัมพันธ์เผยแพร่เอกสารเผยแพร่ และสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารให้กับหน่วยงานหลัก หน่วยงานร่วมและหน่วยงานระดับจังหวัด/พื้นที่ เพื่อให้หน่วยงานในทุกระดับเข้าใจมาตรการในภาพรวม และนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการและกิจกรรมที่จะดำเนินการในบริบทของแต่ละหน่วยงาน และแต่ละพื้นที่ได้ให้ถูกต้องและตรงกับวัตถุประสงค์ของมาตรการ

๒.๒) การขับเคลื่อนมาตรการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ดังนี้

๒.๒.๑ กำหนดบทบาทหน้าที่ โครงสร้างกลไกการประสานงานทั้งแนวนราบและแนวดิ่งของทุกหน่วยงาน และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนถ่ายทอดสู่กลไกทุกระดับ โดยเฉพาะกลไกระดับหน่วยงานที่ต้องมีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ที่จะขับเคลื่อนมาตรการที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ได้ประสิทธิผล และสามารถประสานงานและเชื่อมโยงกลไกการปฏิบัติงานได้ทั้งภายในหน่วยงานเดียวกันและระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งในประเด็นที่อยู่ในมาตรการเดียวกันหรือมาตรการอื่น

การกำหนดบทบาทหน้าที่และโครงสร้างกลไกและการติดตามประเมินผลที่ชัดเจน จะช่วยสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงบูรณาการขับเคลื่อนงานให้เป็นไปตามเป้าหมายร่วมและแผนปฏิบัติการที่กำหนด และทำให้ระบบการติดตามประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงและส่งต่อการทำงานได้ทั้งในแนวนราบและแนวดิ่ง สู่เป้าหมายเดียวกันเป็นภาพรวมระดับประเทศได้ สามารถลดปัญหาการทำงานแบบแยกส่วนหรือต่างคนต่างทำของหน่วยงานภาครัฐที่เกิดขึ้นในระยะที่ผ่านมา

๒.๒.๒ การจัดทำเอกสารและข้อมูลที่ถ่ายทอดมาตรการเพื่อการขับเคลื่อนทุกระดับ

การจัดทำแผนปฏิบัติการ(Action plan) หน่วยงานเจ้าภาพหลักในภาพรวม ซึ่งได้แก่ กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักเรื่องผู้สูงอายุที่กำกับดูแล มาตรการ ขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหารือร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพ หลักที่รับผิดชอบมาตรการย่อยในมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ ได้แก่ กระทรวง แรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการวางแผนร่วมกันเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) ของทุกมาตรการย่อย ใช้ เป็นกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนในแต่ละปี โดยสาระในแผนปฏิบัติการควรประกอบด้วย เป้าหมาย กิจกรรม หน่วยงานรับผิดชอบ ระยะเวลาและตัวชี้วัด

๒.๒.๓ กลไก มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ

ระดับนโยบาย ได้แก่ (๑) คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ซึ่งเป็นกลไกในการบูรณาการ ภาพรวมระดับประเทศ มีหน้าที่ กำกับ ติดตาม และพิจารณาให้การสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ และเอกชนในการ ขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ จะต้องสนับสนุนให้มีเงื่อนไขหรือมาตรการที่ส่งเสริมให้หน่วยงานภาคเอกชนเข้า มามีส่วนร่วมและสนับสนุนการขับเคลื่อนและการติดตามในระดับนโยบายอย่างจริงจัง

(๒) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนนโยบายรองรับสังคมผู้สูงอายุ ภายใต้ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เป็นกลไกขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติที่ต้องกระตุ้นหน่วยงานเจ้าภาพหลัก ให้จัดทำแผนปฏิบัติการในมาตรการที่รับผิดชอบเป็นเจ้าภาพ ร่วมกับหน่วยงานร่วมที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและ ครอบคลุมในมิติที่เป็นภารกิจของหน่วยงานและภาคี และนำไปสู่การเชื่อมโยงมาตรการอื่นเพื่อให้ตอบสนอง เป้าหมายร่วมของมาตรการฯ ในภาพรวมโดยกลไกระดับนโยบาย มีหน้าที่ กำหนดกรอบการทำงานตาม วัตถุประสงค์/เป้าหมายของมาตรการให้มีความชัดเจน กำหนดและมอบหมายภารกิจ /ความรับผิดชอบ กลไก แนวทาง และระบบการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินผล ในทุกไตรมาส

ระดับหน่วยงาน ได้แก่ (๑) หน่วยงานเจ้าภาพหลัก ๗ กระทรวง รับผิดชอบมาตรการย่อยที่ ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และ (๒) หน่วยงานร่วมในแต่ละประเด็น ซึ่งกลไกระดับหน่วยงานจึงมีหน้าที่ จัดทำแผนปฏิบัติ การและงบประมาณดำเนินการ กำหนดบทบาทหน้าที่ความร่วมมือของประเด็นที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ จัดทำโครงสร้างการบริหารแผนเพื่อให้สะดวกในการขับเคลื่อนและติดตาม และกรอบการติดตาม ประเมินผล ในทุกไตรมาส

กลไกระดับหน่วยงานเจ้าภาพหลักต้องจัดทำแผนปฏิบัติการและสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนระเบียบ วาระแห่งชาติ ติดตามผลการดำเนินงานในประเด็นที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะประสานหน่วยงานร่วมในประเด็นที่ รับผิดชอบ พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนนโยบายรองรับสังคมผู้สูงอายุทุกไตรมาส

หน่วยงานร่วมในแต่ละประเด็นขับเคลื่อนมาตรการระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ ในโครงการ กิจกรรมที่ หน่วยงานร่วมรับผิดชอบ และรายงานผลการดำเนินงานกับหน่วยงานเจ้าภาพหลัก ในทุกไตรมาสอย่างต่อเนื่อง

ระดับจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด มีหน้าที่จัดทำแผนประสานหน่วยงานในจังหวัด มอบหมายภารกิจหน่วยงานในจังหวัดติดตาม ในทุกไตรมาส

ระดับจังหวัด ได้แก่ (๑) คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด เป็นกลไกในการขับเคลื่อนระดับจังหวัด จัดทำแผนขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เป็นศูนย์กลาง ประสานงาน เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์งานหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบาย มาตรการเร่งด่วนด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งร่วมมือและประสานงานกับราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และองค์การสวัสดิการสังคมในการขับเคลื่อนงานระดับจังหวัด

หน่วยงานเจ้าหลักในภาพรวม ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องดำเนินการถ่ายทอดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดในฐานะเป็นหน่วยที่รับผิดชอบ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด ให้ได้รับรู้และรับทราบมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ วัตถุประสงค์ เป้าหมายร่วม ขั้นตอนและระยะเวลา เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้บรรลุผล และจะได้เชื่อมประสานกับชมรมผู้สูงอายุ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น เป็นกลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เชื่อมต่อกันระหว่างคณะกรรมการระดับจังหวัด หน่วยงานภายในจังหวัดกับพื้นที่ และผู้สูงอายุ

ระดับพื้นที่ ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น เป็นกลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เชื่อมต่อกันระหว่างคณะกรรมการระดับจังหวัด หน่วยงานภายในจังหวัดกับพื้นที่ และผู้สูงอายุ มีหน้าที่ ในการเข้าร่วมโครงการ นำเสนอประเด็น ร่วมคิดตัดสินใจว่าจะเลือกทำโครงการหรือกิจกรรมใดตามบริบทของพื้นที่ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลในรูปแบบที่พื้นที่ร่วมกันกำหนด โดยระยะเวลาในการติดตามทุกไตรมาส คณะกรรมการระดับจังหวัด สามารถพิจารณาเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมได้ เช่น ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) จำนวน ๑,๒๗๘ แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) ๗,๒๔๔ ตำบล บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) สถาบันการศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๓๒,๓๑๙ แห่ง พื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานภาคีร่วมที่อยู่ในสังกัดของกระทรวงแรงงาน กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ /จังหวัด

๒.๒.๔ รูปแบบการขับเคลื่อนของกลไกระดับพื้นที่ มีกระบวนการ ดังนี้

๑) สร้างความรู้ : เนื้อหาหลักของมาตรการ กลไกการขับเคลื่อน และการติดตามประเมินผล

๒) ระบบสนับสนุน : ได้แก่

เครื่องมือ : จัดทำเอกสารหรือคู่มือชี้แจงแนวทางปฏิบัติและเผยแพร่ให้กับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้หน่วยงาน ผู้ปฏิบัติงาน ผู้เข้าร่วมโครงการในระดับพื้นที่ ได้รับรู้ และทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติงาน เช่น เอกสารมาตรการ แผน แบบรายงานมาตรการ ข้อมูลสารสนเทศ

สื่อสารแผนในแต่ละมาตรการ : การสื่อสารมาตรการอย่างต่อเนื่องและสื่อสารสองทาง การสื่อสารมาตรการให้หน่วยงาน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้บทบาทหน้าที่และเข้าใจเนื้อหา ข้อมูลแนวทางการปฏิบัติงานที่เพียงพอ ถูกต้องแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นและเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อน สำหรับหน่วยงาน

เจ้าภาพหลักที่มีหน้าที่ติดตามผล ก็จะได้รับรายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูลความต้องการสนับสนุนทางวิชาการ หรือทรัพยากรอื่นเพิ่มเติม รวมทั้งปัญหาอุปสรรคเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน หรือแต่ละพื้นที่

ทรัพยากร : เครือข่ายวิชาการ เครือข่ายความร่วมมือ แหล่งงบประมาณ/งบประมาณ

ระบบกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน (ทุกไตรมาส)

๓) ระบบการบริหารจัดการ การถ่ายทอดสู่การปฏิบัติในระดับ/พื้นที่ : ได้แก่

- ทำความเข้าใจ เป้าหมายและแนวทาง แผนปฏิบัติการ
- พัฒนาชุดเครื่องมือและศักยภาพเครือข่ายแกนนำ
- สื่อสารภาคีความร่วมมือและเครือข่าย
- ติดตามการพัฒนาของเครือข่าย
- กำหนดระยะเวลาในการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนและติดตาม (ทุกไตรมาส)

๓. การติดตามประเมินผลมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ

๓.๑ การติดตาม

กำหนดให้หน่วยงานเจ้าภาพหลัก ติดตามผลการดำเนินงานในประเด็นที่รับผิดชอบ และรายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดให้กับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ไตรมาสละ ๑ ครั้ง

๓.๒ ประเมินผล

กำหนดให้คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ นำเป้าหมายร่วมของมาตรการระเบียบวาระแห่งชาติ ผู้สูงอายุเป็น Active Ageing : Healthy, Security and Participation เป็นกรอบในการประเมินผลการดำเนินงานตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด แผน ยุทธศาสตร์ มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ และองค์ประกอบสนับสนุนและข้อมูลที่เกาบังข้อง ผู้ศึกษาของเสนอรอบแนวทางการนำ ขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ดังนี้

๔.๒ ข้อเสนอเชิงนโยบายในระยะต่อไป

จากการศึกษาสถานการณ์ นโยบาย กฎหมาย ยุทธศาสตร์ แผน และการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประชากรไทยมีแนวโน้มเป็นสังคมสูงอายุด้วยอัตราที่เร็วมาก ซึ่งมีข้อท้าทายหลายประการที่รัฐบาลจึงต้องเร่งกำหนดนโยบายและ มาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับสังคมสูงอายุ ให้รวดเร็วทันสถานการณ์ และต้องมีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการกับระดับอาเซียนและต่างประเทศมากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งยังคงพบว่า มีประเด็นท้าทายที่เกี่ยวข้องหลายประการ จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระยะต่อไป ดังนี้

๑) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุและคนทุกวัยดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

- (๑) บ้านผู้สูงอายุที่เหมาะสมและปลอดภัยและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อทุกวัย
- (๒) ระบบบริการเกื้อหนุนผู้สูงอายุและทุกช่วงวัยต้องสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้

(๓) ส่งเสริมผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม ชุมชนและทุกภาคส่วนเพื่อการชีวิตอย่างมีอิสระของ
ผู้สูงอายุ และพึ่งพิงตนเอง

(๔) Smart Aged-friendly city และส่งเสริมแนวคิด Universal Design (UD) ไปปฏิบัติ

(๕) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านเทคโนโลยีนวัตกรรมที่เหมาะสม

๒) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

(๑) คงพหุพลัง (Active Ageing) ให้นานที่สุด ลดการพึ่งพา/เจ็บป่วย

(๒) ส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยมีความรอบรู้ในด้านสุขภาพ(Health literacy) และพฤติกรรม

ที่พึงประสงค์

(๓) การออกแบบการดูแลผู้สูงอายุและมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย

(๔) พัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะการฟื้นฟู (Intermediate Care) และการดูแล

ระยะสุดท้าย

(๕) ระบบการดูแลผู้สูงอายุทางสังคม จัดการโดยครอบครัว ชุมชนและสังคม

(๖) พัฒนาผู้ดูแล และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านพัฒนาวิทยา เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ

๓) มีหลักประกันความมั่นคงอย่างมีส่วนร่วม

(๑) ส่งเสริมการจ้างงานที่ยืดหยุ่น การมีรายได้และมีงานทำของผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและเอกชน

(๒) สวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

(๓) การปกป้องคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ มีกลไกด้านกฎหมายพิทักษ์สิทธิและระบบพิทักษ์

(๔) Corporate Social Responsibility (CSR) / Social Enterprise (SE)

(๕) พัฒนารูปแบบการออมตั้งแต่วัยเด็กเพื่อเตรียมความพร้อมหลังเกษียณ

๔) การพัฒนานโยบาย นวัตกรรมเทคโนโลยี และความร่วมมือระดับนานาชาติ

(๑) เตรียมการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๓

(๒) พัฒนาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลผู้สูงอายุในระดับประเทศเพื่อประโยชน์ในการพัฒนานโยบาย
ด้านผู้สูงอายุให้ทันสถานการณ์

(๓) พัฒนาสารสนเทศที่จำเป็น เชื่อถือได้เพื่อลดช่องว่างในการเข้าถึงของผู้สูงอายุ

(๔) พัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงและใช้งานง่าย

(๕) ความร่วมมือทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมในลักษณะ Pool เพื่อลดต้นทุนและพัฒนาผลิต
สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ผู้สูงอายุได้ในราคาถูก

(๖) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนงานวิจัย งานวิชาการระดับอาเซียนและต่างประเทศเพื่อเรียนรู้
ประสบการณ์งานด้านผู้สูงอายุ

(๗) ส่งเสริมความร่วมมือองค์กร ข้ามสาขาทั้งในประเทศและระดับอาเซียน